

ბ ა ჯ ა თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10	8	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცაფე ნოემბერი—ერთი შაჟი

ივერიკა

გაზეთის დასაქმებად და კერძო განცხადებებში დასაქმებულნი უნდა მიჰქონდინონ: თვითონ რედაქციას, კერძო ში, ავტორის ქსაზე, ვარსკვლავი, ჯიქის პირდაპირ, ანუ გრუზინსკისულის სახელს და ში წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების განცხადებებს, სათავად-ანაურს ბნ კის სახელს, სახელის ქსაზე.
ფანი განცხადების: ჩვეულებრივ სტერიონი რვა კვირის.

1877—1893 ს ა მ ხ რ ი ტ ი კ ა და ს ა ლ ი ტ ე რ ა ტ ი ყ რ ა გ ა ზ ე თ ი 1877—1893

„ივერიკა“

გამოცემის 1893 წელს იმევე პრეტორიუმით, როგორც აქამდე. მინას კსპრს დამკვეთის ბაზათი ამ 1893 წლისათვის, მ ი კ მ რ ა თ ო ლ ს .

ბ ზ ი დ ო ს შ ი : ა) თითონ რედაქციის, ნიკოლოზის ქსაზე, ვარსკვლავი ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკისულის სახელს, № 21; ბ) ქართულთ-შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელარიის, სახელის ქსაზე, თავად-ანაურთა საადგილ-მამული ბანკის ქარვასლის გარეთაში.

ტელეფონის გარე მესოფრება უნდა დაბარონ გაზეთი შემდეგად აღრისთ: **თიფლის. В редакцию грузинской газеты „ИВЕРИЯ“.**
რედაქცია ამისთანავე ჩსხადს, რომ თუ გაზეთის გეზაზის გამო მს-უს მებეღელ იქნება მარტო ამ სელის-მომწერთა წისზე, ვანც გაზეთის დაკვეთისათვის სუდრს თუღს პირდაპირ რედაქციაში და ან წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელარიაში წამოადგენს, ანუ გამოგზავნას.

ქართული თეატრი
ოთხშაბათს, 29 სექტემბერს,
ქართულ დამატებულ საზოგადოების და-
სას მაიერ
წარმოდგენილი იქნება:
პირველად ახალი პიესა

I
გელს ვერ წახვალ
დრამა 4 მოქ. რუს. ვალსოჟ. მიმ. ნასიძის.

II
არს იქით, არს აქით
ვალ. 1 მოქ. გ. გუნიანი

მონაწილეობას მიიღებენ: ქ. ავა-
ლოშვილისა, ნეპოტიჩისა, ჩერკეზი შვი-
ლისა და სხვ. ბბ. აბაშიძე, გუნიანი,
სემინინი და სხ.

აღსაუბრის ფასი ჩვეულებრივად
დასაწყისი 7/8 საათზედ

ტელიისი, 28 სექტემბერი

გუმინ ჩვენს გაზეთში მოყვანი-
ლი იყო, რომ თურქესტანის გა-
ზეთი Окрайна დიდს სიძვირეს
კრედიტისას იწერება სათურქეს-

ფალეტონი

მხმარალი შაჟლარიობისა
(მოთხრობა)

(შემდეგ. აბ. ივერია № 207)

III

თედო ურდულაშვილი სულ შვი-
ლის წლისა დარჩა ობლად. ობლ-
ლის მამულ-დედული ყარამან ბო-
როტაძე თვის მამულს ნიუმატა
და ობლეთი თედო, თვის ნიუმერის
შვილი, შინა მოსამსახურეთ აიყვანა.
თედო, რაკი კარგად წამოიზარდა და
ყარამანიც გარდაიცვალა, იორამის
მამულის გამგე-მმართველი შვიქია.
ოთარის ტფილისიდან დაბრუნების
შემდეგ თედო ხომ, მოურავი-კი არა,
ოთარის ყოველ მოქმედება-ნაზიერს
თანამებდა. როგორც ოჯა-
ხის ძველი მსახური და ყოველსავე
საოჯახო საქმის მცოდნე თედოს ოთარ-
ის გვერდიდან არ იშორებდა და
ყოველ საქმეში უთუოდ რჩევა იმის-
თვის უნდა ეკითხნა.
ბატონის ნდობა-მფარველობამ თე-

ტანოში და თხოვს ან ტუფილი-
სის თავად-ანაურთა საადგილ მა-
მული ბანკმა, ან ქუთაისისამ თვის
ში მოქმედება ამ მხარეზედც გა-
დმოიტანათ. ჩვენის აზრით, ური-
ცო არ იქნება ჩვენებურმა სათავად-
ანაურთა ბანკმა ამ ამბავს თავი-
ცო უკრადდეება მიაქციონ და შემ-
დეგ საუფქვლიანად მოაფრებინას
და საქმის გამარჯვებისა იმუხდ-
გაობინას, სცაჟერ არს, რომ
დართონ ნება თურქესტანის საგე-
ნერალ-გუბერნატორთაშიც სესხი
აძლიონ.

რე თქმა უნდა, ჯერ მინამდე სე-
ქმე აქამომდე მივა, დიდად საჭი-
რთა იქნური ვითარება მამულის
მფლობელობისა, სოფელად თუ
ქალაქებში, კარგად გამოირკვას და
იქვე ადგილის შესწავლულ იქმ-
ნას, ამისთანავე დიდადვე საჭიროა
იქნური გეონომიური ყოფა-ცხოვ-
რება და მდგომარეობაც რიგისად
და საუფქვლიანად გამოკვეთულ
იქნას.

თუ ყოველივე ეს გამოასრევეცი
და გამოასკვლავი ხელს შეუწყობს

ლო წათამამა და სოფლად ისე ამა-
ყად გვირა თევი, თითო ბატონიათ.
ან რაზე არ გათავადებოდა, თედო.
ჯერ მანამ ოთარი ტფილისში იყო,
თედო მარტოდ-მარტო განაგებდა
ოთარის მამულ-დედულის საქმეებს.
თავის მამა-პაპული დაიბრუნა და,
ძველი ჩალურე ქობის მაგიერ, ორ-
სართულიანი კეთიკარის სახლი წა-
მოკიმა. კარგა შემოღებული გლეხის
ქალი შვირთო ცოლად და ოჯახი
განარსა. მართალია, ოთარის ძმა იო-
რამი თედოს თვალ-ყურს ადევნებდა,
მაგრამ საკუთარ საქმეებში გართულ
იორამს სად შეეძლო თედოს მიე-
ღია. თედო დღითი-ღედ ოჯახსა
ზრდიდა. საღრდელ აშლილი თე-
დოს ცხოვრების საგნად მხოლოდ
ერთი კარგა დიდის შეძლების შექ-
ნა ჰქონდა.

— მავს გლეხობა არ ეტყობა ან
რითი სჯობია ანაური? სახნავი მი-
წები არ უფარგ მე ვიცი და... არა,
რა ზეირა გვიმა და! — ხშირად ესმო-
და სასოფლო თედოს. მესობლების
ქება ხომ ერთი-ორად წაათამამა თე-
დო. ან რაზე დიდებდა უკან, რო-
ცა ბატონი მწყობრებული ჰყავდა.

ჩვენს ან ერთს, ან მეორე ბანკს,
სხვა ყოველი, ჩვენის ფიქრით, ად-
ვილად მოსახერხებელი. გამგე-
ბა, მაგალითურ, იქნურ საქმეები-
სა შესაძლოა მიენდოს ერთ-ერთს
წევრს გამგეობისა, რომელიც
წუდება იქ უნდა იმთავითვე,—
ამ გამგე წევრთან ერთად უნდა
იქონს ერთი, ან ორი დამსახურებელი
იმის-და მიხედვით ბევრი, თუ ცო-
ტა საქმე იქნება; ესენი შემზადე-
ბენ საქმეს, გამოუგზავნიან გამგე-
ობას—ტფილისში, თუ ქუთაისში—
— და აქ საქმე იგი მიიღებს დახა-
რჩენს მსგეფობას, სახელდადარ,
აქ განიხილება დირებულობა და
საგინავებულ მამულისა, აქ დამ-
ტუცდება ფასი, აქ გადაწყდება
რეაღიწობა სესხისა და გიგზა-
გნება საკრედიტო კანცელარიაში
გინავიანის ფურცელთა დაბეჭ-
დვის ნება დასართვებად. ფულის
გაგზავნ-გამოგზავნა შესაძლოა ბა-
ნკების შემწეობით, აგრედე ფის-
ტრათა.

ჩვენ ესე გაკვრით შეგვივით O-
რპაიისა მიერ დასახელებულ სა-
ქმეს და იქნება ზოგიერთის საგანს,
რომელიც ჩვენ გვახვავილება აწ,
რამე დაბრუნდება წინ შეხვდეს,
როცა საჭირო იქნება მოიკრი-
ბება. ხოლად ჩვენ ამის თქმით გე-
ნდობა, რომ ტფილისისა, თუ
ქუთაისის სათავად-ანაურთა ბან-
კმა უკრადდეობად არ დასტოვებს
ეს საგანი და მის ვითარების გა-
მოიხიბს შეუდგეს. ამისათვის, ჩვე-
ნის ფიქრით, მეტი არ იქნება ან
გამგეობის წევრი, ან სხვა ვინმე
სანდო და მეოდეც გაცი გაგზავ-
ნიან თურქესტანის საგუბერნატო-
რის და მის მკვადინეობით მეგერა-

ოთარი, თუმცა ბოლოს დროს მო-
მკრინებდა, მაგრამ თედოსთვის ყო-
ველისფერში გულ-უხვობას იჩენდა.
ან როგორ გაუდგებოდა თედოს წი-
ნაღმდეგი ოთარი, როცა კარგად
იცოდა, რომ თედოს ერთგულებას
და ღანბარებას ნათლად ჰხედავდა.
აი დღესაც თავის საიდუმლო თე-
დოს გაუმტავნა. ბატონ-მოურავს
დღეს ერთ-გვიანი ლოდი აწვ: თ... ან
სირცხვილი, მიწისთან გასწორება, ან
სხვის მამულზე ხელის მოთმობა.—
მეც ეს სხვა ვინ იყო? — ოთარის დუა-
ნაშუალო მისწოლი სიკო. თედო
ბატონის სურვილს მიუხედა და სულ
იმის ფიქრში იყო, თუ როგორ მო-
ეზაროს საქმის ისე, რომ არც მწვა-
ლი დაწევა და არც შემწეობა.

— მოდი მეც ნადირობას დავი-
წყებ სიკისთანაო, იფიქრა თედომ
და სახლო შესვლისთანავე, კედელ-
ზე დაკიდებული თედო გაშინჯა, სა-
წამლე-სასაფარტე მხანა და ისევ გა-
რე დათმოსსკვლილად გამოიტრიალ-
და. თედოს ცოლი, სოფიო, შეხუ-
რებდა თედოს და ხმის გაცემა-კი
ვერ ვაგებდა. როცა თედო გარდ
გასსვლელად კარებთან მივიდა, აქ-

ვინ საჭირო ცნობები ვრცლად
და დაწვრილებთ:

ოციმიალური ცნობა ხოლმის შესახებ

მიხეილის საავადმყოფოში სექტემ-
ბრის 27-ს ორი ავადმყოფი იყო.

სექტემბრის 27-ს ავად გახდა ადამ
ნადირაშვილი, რომელიც სცხოვრო-
ბდა ოლგის ქსაზე, თავ. ანდრო-
ნიკაშვილის სახლში № 28. ავად-
მყოფი მიხეილის საავადმყოფოში გა-
გზავნა.

სექტემბრის 27-ს მიხეილის საავა-
დმყოფოში გარდაიცვალა ბეყან მა-
ხარობელი ვაშლომიძე.

გუშინ დღით მიხეილის საავად-
მყოფოში ორი ავადმყოფი დარჩა.
რკინის გზის საავადმყოფოში სექ-
ტემბრის 27-ს გარდაიცვალა რკინის
გზის კონდუქტორი შახმამეტევი, რომელიც, როგორც აღმოჩნდა, სცხო-
ვრობდა ანდრევის ქსაზე, პავლოვის
სახლში.

ტფილისის გუბერნია
სოფ. ნაბატეში (გორის მაზრა),
სექტემბრის 17—22-მდე ხოლმის
მინავარ ავადმყოფობით გარდაიცვა-
ლა ოთხი კაცი.

თელავში სექტემბრის 27-ს გორე-
ყვანით მექსი ჯარის კაცი მოწინა-
დერის ტფილისის პოლკისა. ყველა-
ნი ხოლმით ავადმყოფობით აღმო-
ჩნდნენ.

ახალი ამბავი

* როგორც შევიტყუე, ტფი-
ლისის სასულიერო სემინარიის ინს-

კი სოფიომ სიჩუმე ვეღარ მოითმინა.
— კაცო, დამუხჯი? სდ მი-
ხვალ?

— ნეტავი შენ, დედაკაცო, მო-
გიცილია და ჰყებდომ!
— შენ-კი, შენმა მზემ, საქმისავე
წელი ვერ აგრილა...

— არა და ტყუილია არა? მაგრამ
რა დროს ეგ ლაზარაკია. შენ უბრძა-
ნე ბიქს, სუფრა გაგეზალოს! საქო-
ნელს დავათვლივებ და ვახშიმი
ეკვამათ.

თედომ ბაქს ვარს შემოუარა,
საქონელი სრულად დახვდა, კმა-
ყოფილმა ვაიმობა, ეზომი ვაიარ-
გამოიარა, ბიქებს დეხმურა და
სახლო შევიდა. ცოლ-ქმარ მღელ
განშეშს და დასაძინებლად დაწვენა.
სოფიოს მღელ ჩაეძინა, თედოს-კი
ძალი არ ეკარებოდა! ის ბატონის
მღელს დასაძინებლად დაწვენა.
— მოდი მეც ნადირობას დავი-
წყებ სიკისთანაო, იფიქრა თედომ
და სახლო შესვლისთანავე, კედელ-
ზე დაკიდებული თედო გაშინჯა, სა-
წამლე-სასაფარტე მხანა და ისევ გა-
რე დათმოსსკვლილად გამოიტრიალ-
და. თედოს ცოლი, სოფიო, შეხუ-
რებდა თედოს და ხმის გაცემა-კი
ვერ ვაგებდა. როცა თედო გარდ
გასსვლელად კარებთან მივიდა, აქ-

პეტრორად, მღელდ-მონაზონის იო-
ანნიკეს ავიღოთ, რომელიც გადა-
ყვანილი იქნა კიევის სასულიერო სე-
მინარიის რეტორად, დაუნიშნავთ
მღელდ-მონაზონი გერმონი, გვა-
რად დლოგანიოვი, რომელმაც წრე-
ულს დაამთავრა სწავლა ს.-პეტერ-
ბურგის სასულიერო აკადემიაში.

* ორშაბათს, 27 სექტემბერს,
იყო კრება ქალაქის საბჭოსი. კრებას
უნდა განეხილა, სხვათა შორის, სა-
ჩინარი სათავად-ანაურთა ბანკის,
შესახებ იმისა, რომ ქალაქის გავე-
რობამ აუკრძალა ელექტრონის გაყე-
ნა ბანკის ქარვასლის ახლო-მახლო
ქუჩებში. საბჭომ დაავალა ვარგობას,
რომ ხსენებული საჩინარი დაბეჭდოს
დასარაგებლად ხმოსანთების, და
შემდეგ წარმოადგინოს განსახილვე-
ლი. მეორე სხვანი იყო საჩინოლი
ბნ. ხუდლოვისა შესახებ იმისა, რომ
ქალაქის თვითმართვლობამ ითავო
ტყუების გაშენება ტფილისის მიად-
მოში. საბჭოს მეუწონა საჩინოლი
ბნ ხუდლოვისა და ამორჩია გან-
საკუთრებელი კომისია, რომელმაც
უნდა გამოიკვლიოს ყუვლითვე წყო-
ლი ამ საქმისა, დანიშნოს ადგილები,
სადაც უფრო სასურველია ტყის გა-
შენება, და თავისი აზრი წარუდგინოს
საბჭოს არა უგვიანეს სამის
თთვის.

* სახალხო განათლების მინის-
ტრმა ამ წლის 31 აგვისტოს დაბ-
მტკიცა დებულება შესახებ „იაკობ
ახესალაშვილის სტაპენდუმისა“, რომ-
ლის ძალითაც განსვენებულ აბესა-
ლოშვილის ფულგებთ უნდა გაიხსნას
14 სტაპენდა ტფილისის სასწავლ-
ბლებში და ამ სტაპენდუმში 8 სო-
მის ყმაწვილებს უნდა შესვლით, 4

რა, თედო დამშვიდა და ისევ ფი-
ქრებს მიეცა... შარშანაც არ მოხდა
გაღმა! ნადირობის დროს ხიფათი!
მეც რაო! — ის რომ გაუფრთხილე-
ბლობას დადეს ბრალი დახე-და!
საკუთარ გაუფრთხილბლობას დაბ-
ბრალეს და... თედომ ერთი კიდევ
მიხედ-მოიხედა და ვადატრიალდა
ლოკინში.

IV

სოფ. შობლიანში სცხოვრობდა კი-
დეგ თ. ოთარ ბოროტაძის გარდა,
ანაურ ნიკო ნაქვარაშვილის ქვრივი
მამრთი. მართალია, ვართ სულ სამი წელი-
წადი იყო, რაც დაქვრივდა. ქმრის
სიკვდილის შემდეგ ქალი შობლიანში
უნდოდა მოეყვანა ტფილისიდან, მა-
გრამ ნათესავებმა არ დაანებეს. ორი
წელიწადი ვი-ვაგლობით ვატარა
მარტობაში საცოდავმა და ავერ
შარშან შემოდგომას-ზე-კი თითონ წა-
ვიდა ქალაქს, სასწავლებელს თავი
დაანებინა და თამბო სოფლად წა-
მოიყვანა.

— დიდი სწავლა რა საჭიროა! წე-
რა-კითხვა-კი ხომ კარგად იცის! ხელ-
სამეც უსწავლია და მეტი რა უნდა!

ქართველს და 2 რუსს.

დამტკიცებული დებულება მოუვიდა ქალაქის მთავარს, რომელიც მოკლე ხანში შეუდგება სტანდარდების დანიშნვას და რომელსაც უნდა მიჰმართონ ღარიბმა მიზნოვნელებმა.

* ამ დღებში კრება ჰქონდა ნიხრის დამწესებელს კომისიას, რომელიც განიხილა საჩივარი ტვილისის მეფურთხებისა და მეთორნებისა, რომელნიც სთხოვდნენ ქალაქის გამგეობას, რომ გამოემხრო პურზედ მომეტებულ ბუნდებს მისაზრდად, რადგან ფეკილი ვაჭარბაო. კომისიამ მოიხსინა მისხენება მიდინისა, რომლის ცნობებიდგან იღონებდა, რომ ფეკილის ფასები ითქმის ისეთივეა, როგორც იყო ივლისში, როდესაც დამტკიცდა უკანასკნელი ნიხრა. ამის გამო კომისიამ უფარი უთხრა პურის მცობლებს ფასის მომატებაზედ.

* ქობულეთი: ამას წინად ყოვლად სამედიკო ენისკაპოსმა გრიგორმა ახლად მოსაწერებელი ბაღის აღავა აკურთხა. ქართველ მამალიანებს ძლიერ ესამოვნეთა. პატივცემულ გულთა-ა კაციატეშილი და დეთა-ა ნიკარაძე მღვდელთა მთავრის გვარის ემთხვენენ და ამათ მიხედვით სხვა მამალიანებრიც ასევე მოიქცნენ.

* ხულო (ბათუმის ოლქი): აქეთ ძველი გზები ძლიერ გაფუჭებულნი იყო; ნაშენები ხიდები და ძველებული და დამტკიცებულნი ახლო ხიდები მთლად გამოკვალეს და ბათუმისა 100 ფერის მანძილზე, ე. ი. ხულომდის, მშენებრი ხიდები დაკეთდა ქართველ ხელნაწერისაგან და გზებიც გასწორდა. დიდ თავი ხულომად შეიღება აქეთ სალარული. ხულომად დღეს მშენებრი გზა ტყეცილის აკეთებენ ზარზმისაყენ.

* დიაკი: 27 სექტემბერს დამის 10 საათზე, როდესაც სახალხო მატარებელი დიძრა, მგზავრი ნიკოლოზ სტეფანოვი უნდა ასულიყო მატარებელზე, ფეხი დაუცდა, ვაგონებ ქვეშ ჩავარდა, თვლებმა ზედ გა-

უთხრა მართამ თავის შინა-მოსამსახურე დედაკაცს, როცა ჰკითხა:

— ქალბატონო, ქალს ქალაქში რატომ აღარა ჰგზავნიო.

ნიკო ნაჭყალიშვილი შუათანა შეძლებული ახნაურთაგანი იყო... თხუთმეტის დღის სახანვი მიწა ჰქონდა, შუათანა დენს აბა და პატარა ტყე; ამით, რასაკვირველია, გერგონად ვერ უძღვებოდა ოჯახს ნიკო და ამიტომ სამხრო ქალაქში ერთს შეძლებულ თავადიშვილს მოურავად დაუდგა. მოურავობის ჯამეაბრით თამროს სწავლისათვის ხარჯს უწევდა. მამის უფროად სიკვდილმა თამროს არ დააცალა, სწავლა დემთავრებინა.

მართა მამს ქმრის სიკვდილი პირველ წელს ძლიერ დაეტყუა. მიწაც კულწნავი დარჩა და ვენახი ხომ მთლად შეფუჭდა ვეღარც და. მართა მალე შეეფიცა სიკრე-ობრეს შეუდგა საოჯახო საქმეებს და პატივსაცემად და სიყვარული დამსახურა მეზობელთა შორის.

თამრო სახლში დამბრუნებისთანავე დედის ერთგული თანაშემწე გახდა. დილიდამ საღამომდის ფეხ-ჩაუტრეფავად ფეცი-ფეცობდა. ახალგაზდა

ღურა და საბრალომ იქვე სული გაწუტა.

დამაკვირვებელი

მწელა სთქმევდა, რომ ღვარჯიშის უფრო ძლიერად შექმნას სიყვარულა, ვიდრე მამაკაცს, მაგრამ ეს-კა უუკუაღიას, რომ ღვარჯიშე უფრო უუკუაღიას იფიან სიყვარულა.

ს. ლუბო

რაც ბუნების წინააღმდეგია, ავი ბორბიტად ვარს.

შილდერი

კარგა მამუღასწავლა თავის მიქმეღებაზე უკუაღიას ვადაღის.

მასილიონი

ხალხური ლექსი

(მთავალურეს-მიერ ჩაწერილი)

გიყვაცა, გული რკინისა, ხანჯალი თუნდა ხისაო, მტარებსა უწყვეტდეს სინსილას, მიუყვრებს უწყვეტდეს ლინსაო!

ქობულეთის

სოფ. დიდი-ჯიხნაში (იმერეთი)

24 სექტემბერი: ჩვენმა სოფელმა, ერთი კაცების თაოსნობით და თვალსაზრისით მწერებულებით, თორს ერთი სახინო მწერებულებით, ოპი-კლასიანი სასწავლებელი ოპი-კლასიანად გადაკეთდა 1888 წელს. მაგრამ არც ეს ჰყოფნის და ბევრი ბავშვი უკან ბრუნდებოდა. ამისათვის აქაური მასწავლებლები წყლის ნაშუადღევს გაკეთებულნი შემოიღეს და რამდენიმე ყმაწვილი დადის კობაზე. ქალბატონი სულ უსწავლებელი რჩება. აქაური მასწავლებელი ავგარი წელიწადია, რაც ხალხს უხსნის ქალბატონის სკოლის საქარობას. ამ ხორმა ბევრი თანამგზავნობელიც იზრავა. ხალხის სურვილმა სახალხო სკოლების დირექტორამდე მიადგინა და იმან სთხოვა სამტრედიის ბოქალის სკოლაში მოეხდინა ამ საგნის თაობაზედ, განაწინი დაეგინათ და წარედგინათ დასამტკიცებლად. 14 სექ-

ჯან ლონით სავსე, ყოველთვის მოკიცვავს, მთარული თამრო მეზობელ ტოლ ქალბატონს საწინადად შეუყვარდა. სიყვარული თამროსადმი მით უფრო გაძლიერდა, რომ თამრო მეზობლის თხოვნას დაუხარბებდა ასრულდებდა ხოლმე. იმისი რჩებით არა ერთმა და ორმა მეზობლის ქალბატონს ქართული წერა-კითხვა და ბაღებზე არა მარტო თამროს კერვა ისწავლეს, საქმე დღე თამროს სახლიდამ კარში არ გადიოდა, ან საოჯახო საქმეს აკეთებდა ან მეზობლის ქალბატონსწავლიდა და, თუ კიდევ დროს იტყუებოდა, ტვილისილამ მოტანილი წიგნებს ჰკითხულობდა. მთელი ზამთარი ასე შინ გაატარა თამრომ.

გამოახლებულად თუ არა, კვირა უქმე სოფლის მახლობელ ტყისაყენ თავის მეზობლის ქალბატონს ერთად დასეთრებდა. ზაფხულის სიციხე სახლში აღარ აყენებდა თამროს. ხშირად, ამხანაგები რომ არ გაჰყვებოდნენ, მტარკო მიდიდა ტყეში სასეთრად. დიდ სრულად არ უშლიდა თამროს ტყეში სთარულს. ან როგორც დაუშლიდა, როცა მართას ცდა ერთად ერთის შვილის სურვილის აღ-

ტემს. სამტრედიის ბოქალში და—ქმე შტეპარა ხალხი, მაგრამ სულ ამოად. ხალხი სულ უარზედა და დავა იმისა: ნებმაც-ი უფარი სთქვეს, რომელიც წინად ძალიან მოწოდებულნი იყვნენ.

ჩვენში, საუბედროდ, ყოველსავე კეთილს საქმეს წინ უნდა გადაეღობოთ ვინმე და ხელი შეუწყოლოს კერა ინტერესებისათვის. აი, სწორად 14 სექტემბრის ყროლობამ ცხადდევანებვა ამისთანა კაცების მოქმედება.

სკოლაზედ ხალხს თითქმის არაფერი ეხარჯებოდათ. შერობის აგებას ი. ალ. ჩხვიძე, მხრანდელი ახლანდელის სკოლისა, პირადებოდა. ახლად დაარსებულ ზაზარში საზოგადოებას ერთი ქვევა ადგილი აქვს, თ. ს. ჩხვიძის შეწერული, და ის იჯარით იკრება. აქედანვე წლიური შემოსავალი იქნება ოც თუმანდის, დანარჩენი შეიგებოდა თვით შეგირდების სწავლის ფულის გადასახადისაგან: გლეხების ბავშვი მანეთს გადიხიდა და თავდა-ზანაურობის ექვს; შერმა და მოსახსებურ თვით ყმაწვილების მშობლებს უნდა ეზრუნათ, აქედანვე აშკარაა, რომ საზოგადოებას არავითარი ხარჯი არ ედებოდა და, რომ დასდებოდა კიდევადიან არაფერს შეადგენდა. ჩვენში ათასამდე კომლი გლეხია თითქმის და სკოლის შესახად, თითო კომლი რომ ათი შუარი გამოეყო ყოველ წელს, სრულიად საკმარისია, თუქცა ამის ნახევარიც არ დასჭირდებოდა.

ვაიძვერების კანდირებამ იქამდე მიიღო, რომ აშკარად უქადაგებდნენ ხალხს, რად გვირად სკოლა. ახლანდელმა სკოლამ რა გავიყვითათ? შემოიღეს ყმაწვილების ბაღში მუშაობა, სიხამ ჩვენზე კარგად ვიცითო, შემოიღეს აბრეშუმობა—ეს ხომ დედაკაცების საქმეაო, და სხვა...

იმთხისადე ვეშოხებით, ხალხი ხეც ვაგულდა, რომ სკოლის ბაღის აოხრებდა მოინდობა, მაგრამ, როგორც იყო, კეთილ-გონიერებამ გაიმარჯვა და ხალხმა თვით შეიკეთა ბოლოს რამდენიმე კაცმა თხოვნა დასწერა სახალხო დირექტორის სახელზედ, მასწავლებელიც არ გვირადო.

სრულება და სთამონებმა იყო. თამროს ქვევაში და ყოველ საქმეში საუკეთესო ნიჭმა ხომ ისე შეიკრებოდა, რომ თამროს ყველა სიტყვას უტყუარი ქვემარტებად სთვლიდა. თავისუფალ პაწერს სთარულმა თამროს აგებულმაზედ ჯიჯივანია გველენა ექონია. თუქცა თამროს ძლიერ ღამბი არ იყო, მაგრამ სიყმაწვილად და სალი ჯანი მტედ აღმეგებლ იმის მშვიდას და მოლიპარ სახეს, სასიამოვნო ტანადობას ერთი საღამამეგებდა: შვიდი თვალწარბი და კარგა ხშირი და გრძელი გვირის თმა. თამრო ყურადღებს ისე თვალტანადობით არ იზიდავდა, როგორც მშვიდად თამროლი გაიფიქრა მართამდე და თავდაქვარით ქვევა-ხასიათით. კვირადღეს თამრო ჩვეულებრივ ტყეში სასეთრად წავიდა და იქ სიკო შეხვდა. მერვე ს. შეხვედრა ისე უწყნარო იყო, რომ როგორც დააღონა და დამშვიდებულად გული აღუღვია. თამროს არა ერთი და-ორი ყმაწვილი კაცი ენახა, მაგრამ სიკოს ნახვა იმის გონებაში რადეც კვლი დასდგა და განუშობრებად თვალწინ უდგას ყმაწვილი-კაცი. ეს იყო მიზეზი, რომ დღეს

ყოველსავე ამას ისეც უნდა დავინიო, რომ ამ დღესვე მოინდომეს სკოლის მხრანდელის გამოკვლა და ერთ-ერთი ხალხის აჯანყებას მოთავის დაყენება. მერვე-მესამე დღეს ამ ყროლობის შემდეგ ერთი სკოლის მოწინააღმდეგე დაღა გზაზედ მოთახიბი ხელში და დილით სკოლაში მიმავალ ყმაწვილებს აღარ უშვებდა, უშვების სიტყვებით ლანძვლიდა და ეშუტებოდა. სიყვარულმა ბავშვები გულ-გახეთქილები უკან მოიღონდნენ, სხვა გზით უფლიდნენ ან და შინიდან ვინმე უნდა გამოჰყოლოდა.

დღეს ჩვენი სოფელი დას-დასებულად გაიყო და ეს დიდ ვნებას მოუტანს ხალხს: მშობის, ერთობის გაცანისა და მეგობარის ნაცვლად დაძაბლება შური, მტრობა და ავი საქმე.

ნაწკვევი

(უზნალ-ვაგებობიდან)

გაზეთის რუსკ. Жизнь-ის ფელტონისი ა. ფ., სხვათა შორის, სწერს:

„შური დაუღდეთ, რას ლაპარაკობს ხალხი საზოგადოება და მწერლობა. საიდან და რით სჯობია საქმის დაწყება—ჩვენის ბიროვნების განკარგებისაგან, თუ საზოგადო წეს-წყობილების გადაკეთებით? რა კავშირი უნდა ჰქონდეს პოლიტიკას გონიერობასთან, ან შეიძლება თუ არა ერთ-ერთი მათგანი სრულიად გაეაძვირო? ხელითა თვისუფლი? საკურა კანონი, თუ მისი ადგილი შეიძლება თვით-გონიერობის დიეობის? წერა-კითხვის ცოდნა გამოსადგვიან? „როზა“ გვიხსნის ბოროტისაგან? და სხვა-და-სხვა. აი საკითხი, რომელთა გამოსარკვევად და გარდასაწყვეტად ჩვენი საზოგადოება და მწერლობა თავს იმეორებენ და ერთის ნაბიჯით-კი ვერ დაეხლოვებულან ქვემარტებასთან.“

გარეშე კაცს ეგონება, რომ ამ საზოგადო საკითხთა აღმძვრენი დიდის გონებისა და მსჯელობის პატრონი უნდა ვიყვნეთ. საქმიანი-სული სხვა მტკიცდება: ჩვენ არ შევიძლიან ქვევა ერთად მოვიკრიბოთ, მაგრა ჩაქვილით ხელი სავანს, გავ-

სინჯით და გამოვიკრივოთ; ამის ნაცვლად ჩვენ მავალ საკითხი ერთსა-და-იმევე დროს ვებდაუქმებოდა არც ერთ-იკი რიგინად ვერ გავიცივია, ვერ გარდავაწყვეტია და, თუ გარდასაწყვეტო, ისე-კი არა, როგორც სინამდვილეს შეესაბამება, არამედ სულ სხვა რიგად, ჩვენებურად. მაგალითად ავიღო წერილი გარე ტოლსტოის „სუკაჰობა“, დაბეჭდილი Сѣверн. Вѣстн.-ის უკანასკნელ წიგნში; შეადარეთ მისი აზრი კაცობრობის მომავალი დე. დღეობა აზრთან, რომლითაც გარევე ალტაცებულია, და თქვენ ადვილად შეინახეთ განსხვავებას ორის კულტურისას. დღესას, როგორც განვიტარებულ ვერობილს, ძალიან კარგად შეუგნია ხასიათი ჩვენის დროის ისტორიისა და აწინდელ სახელმწიფოთა, რომელნიც დასდგომიან გზის კერძო კაცთა უფლებების გათანასწოებისას, განუჩრგველად წოდებისა, მოღვმისა და ტომისა, სცდილობენ სრულს გათანაბრებას და სამართლიანად განაწილებას სულიერ და ნივთიერ სიკეთისას. თუ დღემას ნადვლიანობა ეტყუება, ეს მხოლოდ იმით, რომ ისტორიის ბრწყინვალე პრინციპებს წარსულის ანდერძი გადაჰყვრება და დღურჩილივს. იმას მტკიცებად სწამს, რომ „შვიარაღება, დეცნა მუქარა“—გარეგანია, უშველენილია, ხოლო ფუქს; ყოველივე ეს მომავლის უკანასკნელი ამოხვრება. რაც უაფროა—უნდა გაქვრეს.“ როგორც ჰხვადეთ, დღემას თვალს არ არიდებს ჩვენს დამაუფლებელ ავადმყოფობას, ხოლო იმ გარემოებაში არ არის დაყენებული, როცა კაცს ძალის ატენენ, არა რასიანდ ყოველივე აშენენ; ის უნდა უფრო აშუაგობი ჰხვადეს ნიშნის ბრწყინვალე მოსავლისას: განუწყობილი საერთა-შორისო კავშირი, განმარტოციტელებელი ადამიანთა გარემოების აზრის, და თავისუფალი დემოკრატიული სახელმწიფო—აი ის ძალა, რომელიც აღსრულებამო მოიკვრის ძველის ალტექმის წინააღმდეგელებს ოცნებას და დედა-მწიქს საზოგადოებად გარდაქმნის: დღემას სიტყვით, ჩვენი დედა-მწიქ იმ ხანაში შედის, როდესაც უნდა აღსრულდეს

— სხვა რაღა?

— ერთი ყმაწვილი კაცი ენახეს!

— ვინ ემარტო კაცი?

— დამსცადე და... მეც არ ვიცი, ვინ იყო! მერე როგორ შეხვდეს... იმას თურმე ბაღახებში სძინებოდა, მე ვერ შევინუნე და ფეხი წამოადე. საშინლად შეეფუსდი, ვკითხეთ: ხომ არა გატყინო-რა-მეთქი. იმან, პასუხის მაგიერ სცილი დაიწყო. გავჯავრდი და მაშინდემე შინისკენ გამოვიყვი. მაგრამ, რამდენიც ვშორდებოდა, გული როგორღაც მინადვლიანდებოდა! მეც არ ვიცი, რა დამემართა.

მართა გაშტეტებული შტეპურებდა შვილს. თამრო სახის მეტყველებამ გასცა. დედა მიხვდა ყველაფერს, მაგრამ დაშუბდა და შვილი დამშვიდა.

— არაფერია, შვილო, გიჯივოს. დედა-შვილის ლაპარაკი მისხარის დედაკაცის სალომეს შემოსულამ შესწყვეტა. მართამ და სალომემ ლაპარაკი გააბეს. თამრო მუთაქაზე მიეყუდა და უნებოდე დაიჭირდა. სიკოს მოიღმარა სხვარ შორდებოდა. თამრო ისე ვერობა საკუთარ ფიქრებში, რომ დღესაც და მსახურის ლაპარაკისა არა გაუგავია.

ი. კახელი

(დასასრული იქნება)

